

**Dissertatio medica inauguralis, de vino / Quam ... ex auctoritate ... D.  
Joannis Gowdie ... pro gradu doctoratus, summisque in medicina  
honoribus et privilegiis rite et legitime consequendis eruditorum examini  
subjicit Johannes Gardiner ... : ad diem 29 Decembris meridie, loco solito.**

### **Contributors**

Gardiner, John, active 1758-1792.  
Gowdie, John, 1707-1777.  
University of Edinburgh.

### **Publication/Creation**

Edinburgi : Apud Hamilton, Balfour & Neill, academiae typographos, 1758.

### **Persistent URL**

<https://wellcomecollection.org/works/k4ef83rd>

### **License and attribution**

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection  
183 Euston Road  
London NW1 2BE UK  
T +44 (0)20 7611 8722  
E [library@wellcomecollection.org](mailto:library@wellcomecollection.org)  
<https://wellcomecollection.org>

61499/P

[P.]

DISSERTATIO MEDICA  
INAUGURALIS,  
DE  
VINO.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

*Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri*

D. JOANNIS GOWDIE,  
ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI,

NEC NON

*Amplissimi* SENATUS ACADEMICI *consensu,*  
*Et nobilissimae* FACULTATIS MEDICAE *decreto;*

PRO GRADU DOCTORATUS,  
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS  
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,  
ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JOHANNES GARDINER, SCOTO-BRITANNUS.

Ad diem 29 Decembris meridie, loco solito.

——— Vinum Deos  
Mortalibus monstrasse: recte utentibus  
Summum bonum: intemperanter vero  
Summum malum. ———

MNESITHEUS apud ATHENÆUM, p. 111.

EDINBURGI:  
Apud HAMILTON, BALFOUR, & NEILL,  
ACADEMIAE TYPOGRAPHOS.  
M,DCC,LVIII.



316717



VIRO EGREGIO,

D. ANDREÆ FLETCHER

DE MILTON,

SUMMÆ APUD SCOTOS CURIÆ JURIDICÆ

SENATORI,

TABULARUM PUBLICARUM SIGILLI

CUSTODI REGIO,

LITERARUM HUMANIORUM AMICISSIMO,

CÆTERISQUE VIRTUTIBUS QUÆ HOMINEM ORNANT,

CONSPICUO;

OBSERVANTIÆ GRATIQUE ANIMI

TESTIMONIUM,

DISSERTATIONEM HANCCE MEDICAM

D. D. C.

JOHANNES GARDINER.



VIRI AGREGIO

D. ANDREAE FLETCHER

DE MILTON

SUMMA APUD SCOTOS CURIE JURIDICA

SENATORI

TABULARUM PUBLICARUM SIGILLI

Custodi Regio

LITTERARUM HUMANIORUM AMICISSIMO

CETERISQUE VIRTUTIBUS QUE HOMINEM ORNANT

CONSPICUO

316717

OBSERVANTIA GRATIAQUE ANIMI

TESTIMONIUM

Dissertationem hancce medicam

D. D. C.

JOHANNES GARDINER

# DISSERTATIO MEDICA

## INAUGURALIS.

D E

## V I N O.

### SECTIO I.

I. **Q**UONIAM, juxta leges Academiae hujus illustrissimae, omnibus summos honores in Medicina ambientibus, necesse est, ut quaedam specimina peritiae et scientiae medicae in publicum edant; quaedam observationes, de Vinorum natura et proprietatibus in genere, eorumque in corpus humanum variis effectibus, tum excellentia atque utilitate in medicina, et victu communi, in Dissertationis hujusce argumentum proferre libet; quaedam etiam de malis illis quae ex Vinorum abusu saepissime oriuntur, differere conabimur.



2. PER *Vinum*, non tantum liquorem illum ex succo uvae expressum, fermentationis vi productum, et hoc nomine vulgo insignitum, sed etiam omnem alium liquorem, e quacunque vegetabili materie elicatum, generalibus proprietatibus Vini praeditum (*a*), Cerevisiae, Hydromelitos, Pomatii, aut Pyratii, &c. nominibus singularibus distinctum, intelligimus.

3. DE fermentatione, totoque Vini faciendi processu, varii Auctores tam fuse et docte differuere, ut in hac Dissertatione de iis agere supervacaneum esset; sed quo melius Vinorum diversorum naturam intimam attingamus, fermentationis effectus, quaedamque cum illa connexa, tum etiam generalia Vini principia, breviter proponere liceat.

4. CUM mustum ex uva, vel alia quavis materia, vinosam fermentationem subierit, ita natura ejus mutatur, ut ne vel minimum affinitatis aut similitudinis cum musto, vel liquore ante fermentationem, supersit; sed et toto coelo inter se differant (*b*): Nam Hydromel, Mannae, vel pulpaе Cassiae in aqua

(*a*) Vid. Boerh. Elem. Chem. tom. ii. p. 168.

(*b*) Vid. Boerh. Chem. tom. ii. p. 182, 183.



qua solutio, bynesque decoctum inspissatum, recentefque maturorum aestivorum fructuum succi expressi, et fermentabilium plantarum maturi aestivi succi, hausti moderate, in genere refrigerant, saponacei sunt, et attenuantis, laxativi, et resolventis potestate praediti; et si immoderate adhibeantur, flatulenti, frigidi, laxantes, et succos animales dissolventes, maximam imbecillitatem et dysenterias lethiferas secum afferunt. Quum distillantur, magnam aquae insipidae vel phlegmatis copiam, aliquid etiam acidi, et parum olei praebent; sed, post fermentationem, odor, gustus, et vires medicinales, aequae ac principia massae sic fermentatae, ita mirum in modum permutantur, ut totum compositum et de novo factum esse videatur. Magna enim pars olei fermentatae vegetabilis massae, effringitur, attenuatur et dividitur in principium subtilius, fluidius, et volatilius, spiritum dictum, qui in omnibus Vinis idem est, et cui omnis exhilarandi, inebriandique facultas, et aliae pleraeque virtutes debentur. Quaedam olei pars, quae non ita penitus attenuatur et subtilis redditur, ut omnibus spiritus virtutibus praedita sit, ex statu semifabricato crassior est, naturam tum olei tum spiritus, participans.



Media substantia vocari potest, qua praecipue omnia Vina a se invicem distinguuntur. In distillando, una cum spiritibus assurgit, cum illis intime commiscetur, et hinc pendent cujuslibet spiritus proprietates, hisce solum exceptis, quae a puro spiritu fluunt, hujusque gustu et odore solo distinguendi inter se sunt spiritus ; nam si repetitis distillationibus, partes ejus ita dividi et frangi possint, (vel, quod verisimilius est, ut in istiusmodi operationibus extinguatur, aut pereat) ut veram spiritus indolem acquirant, tum a phlegmate liberatus, uti vulgo dicimus, alcohol fit ; nec refert seu a spiritu Vini Gallici, ex frumento, ullove alio spiritu eliciatur ; nullo enim experimento vel minimam, inter spiritus ad alcohol redactos, differentiam observare possumus.

5. Hinc concludere licet, illum spiritum domestico usui aptissimum esse, cui largior mediae substantiae copia inest ; quae omnino non in tenuiore specie erit, ubi in larga phlegmatis copia dispergenda est, neque in fortissimo, ubi fere deperdi vel mutari potest, ita ut priores vires omitterat.



6. SAL Vini effentiale, vi fermentationis productum, aliquamdiu in eo dissolutum remanet, etiamsi temporis progressu magnam hujus partem ad vasis latera, in modum incrustationis, quando Vinum ex uvae musto confectum est, deponit. Quaedam tamen ex hujus tenuioribus partibus a terra depurgatae semper cum media substantia et alcohol remanent, Vini partem constituentes, illique gratum acrem et acidum saporem impertientes.

Ubi consilium est, ut Vina quam maxime uvae odorem et saporem retineant, curandum, ut mustum aliquam humiditatis partem vel calore ignis vel solis exhalet, unde crassius, glutinosiusque fit, et perfectae fermentationi ineptum. Tum liquor, dum fermentatur, in cadum ardentis sulphuris fumis acidis perfusum immittatur, et vacua parte cadi supra liquorem iisdem fumis impleta, statim arcte obturetur, et ab omni aëre secludatur. Hoc modo fermentatio impeditur, dum adhuc vix dimidia parte perficitur; et si postea fermentatio reditura videatur, iterum sulphuris combustionem in fornicibus vel cellariis cohibetur (c). Et hicce profecto

(c) Lemery Cours de Chymie, p. 664. et Macquer, tom. ii. p. 242.



perfecto modus fermentationis suppressendae optimus et tutissimus esse videtur.

8. VINA muscata, Hungarica, Vini species e Gallicia, (*Tent*), omniaque alia quae Galli *Vins Soufres* vocant, omnibus aliis Vini generibus mediae substantiae copia antecellunt; minorem enim spiritus copiam, ratione ad mediam substantiam habita, possident, ob fermentationem modo praedicto suffocatam.

9. AB omni liquore fermentato, distillatione, spiritum ardentem extrahere possumus; sed copia variabitur, pro varia substantia vegetabili unde Vinum producitur. Sic pomatium parvam copiam hujus spiritus Vini praebet, fortior vero cerevisia plus, et quaedam Vina fortia etiam largiorem copiam suppeditant.

10. TARTARI copia valde in quibusdam Vinis diversa, cum aliis comparata, e. g. Campaniae Vina paululum, Vina Aureliani plurimum praebent (*d*). Praeterea quaedam Vina paucillum tartari produnt, et simul multum continent, ubi tartarus in iis solutus dispergitur. Vina rubra in genere magis tarta-

ro,

(*d*) Malouin, T. 1. p. 403.



ro, quam Vina alba abundant; illorum fermentatio supra uvas calcatas, vulgo *Markam* dictam, peragitur; horum mustum solum fermentatur (*e*). Eodem modo acida et aspera Vina, et quae perfectam fermentationem subiere, tartari copiam magnam depouunt; dulcia vero et oleosa non item, quorum scil. fermentatio repressa fuit (*f*).

II. PRAETEREA, observatu dignum est, Vina larga tartari copia gravida, Vinis minorem copiam habentibus, crassiora videri, spiritumque eorum ita sale, terra, aliisque principiis obseratum, ut vix in distillatione elici possit. Idem dici potest de Vinis sulphuratis, in quibus spiritus eorum in liquore viscido et semielaborato oleo, aut media substantia inviscatur. Hinc videmus quamobrem quaedam Vina Hispanica minorem spirituum ardentium copiam suppeditent, quam Vina circa Parisios et quaedam alia Vina Gallica (*g*), quorum principia minus arcte uniuntur; praecipue si ad fermentationem acetosam tendant (*Anglice on the Fret*), quia scil. principia illorum magis disjunguntur,

(*e*) Lemery Cours de Chymie, p. 664.

(*f*) Boerh. El. Chem. T. 2. p. 39. 223.

(*g*) Lemery Cours de Chymie, p. 668.



disjunguntur, et spiritum suum parvo caloris gradu facile emittunt.

12. EXPERIENTIA etiam constat, cerevisiam fortio-rem, Vinum muscatum, et fortiora Vina Hispanica quae spiritum suum impeditum habent, Vina etiam Lusitana, omniaque Vini rubri genera quae tartaro abundant, et quae spiritus suos aliis principiis quasi irretitos habent, in stomachum intromissa, effectibus suis tardiora et diuturniora esse Vinis Campaniae, Burgundiae, aliisque multis, in quibus principia non tam arcte connectuntur, spiritusque volatiliores viscerum calore facilius separantur.

13. HINC Vinorum differentiam : Ad eorum odorem quod attinet, gustum, viresque, tam inebriantes quam medicas, hisce praecipue constare videmus :

1<sup>mo</sup>, MEDIAE substantiae copia et qualitate. 2<sup>do</sup>, Spirituum ardentium copia. 3<sup>tio</sup>, Tartariae et terrenaе materiae copia ; et 4<sup>to</sup>, Variorum inter se principiorum nexu.

14. UBI totus processus Vini faciendi ad finem perductus est, etiamsi, quantum cerni potest, fermentatio intermissa sit, semper tamen lenis et vix percipienda motio longius breviusve durat, secundum fluidi



fluidi indolem, unde partes ejus magis attenuantur et subtiliora redduntur ; a tartaro et foece liberatur, et gradatim jucundius, gratius, exhilarantiusque redditur ; atque adeo in genere haec operatio non nisi longo tempore perficitur, nam cerevisia fortior duobus vel tribus annis servari potest, meliorque fit tum gustu tum odore. Quaedam Vini genera fortiora tardius maturescunt ; sed omnia spiritum suum amittunt et vapida fiunt, si nimis longo tempore custodiantur, etiamsi ab aëre diligentissime conserventur. Mihi quidem videtur, certum caloris gradum maxime esse necessarium ad hunc processum maturescientem fovendum, quo eae liquoris partes, quae non antea vi fermentationis satis debellatae erant, nunc ulterius mutantur, principiaque ejus arctius uniantur, et sensim liquor fragrantior, mitior, et gustu jucundior fiat. Tempus vero et gradus caloris ad Vina hoc processu maturanda necessarius, pro varia Vini natura multum variatur. Constat enim Vina insulae Maderae tantum temporis et caloris ad sua principia evolvenda postulare, et ad saporem generosum reddendum, quantum delicatiorem tenuium Galliae Vinorum



texturam destrueret. PLINIUS ait, “Imbecilla  
 “Vina demissis in terram doliis fervanda, valida  
 “expositis” (*b*). Praeterea, hoc tardo et vix sensibili  
 motu solo, Vina vegeta et vivida servantur ; nam  
 aut summo oborto frigore aut aestu intensiore, pro-  
 cessus hic reprimatur, et tum vapida fiunt, et mul-  
 tum illius odoris et saporis amittunt, quibus a se  
 invicem distinguuntur, et, uti omnibus notum, ad  
 haecce recuperanda in Vino in utribus conservato,  
 tempore hyberno, igni utres admovemus ; aestate  
 vero in vasis aquae frigidae plenis collocamus.  
 Homines Vina ob vetustatem plerumque laudant,  
 quasi vetustissima, optima ; hoc fieri potest in  
 Vinis admodum generosis, sed nequaquam in tenui-  
 oribus. Haecce enim regula generalis suas exceptio-  
 nes patitur ; tum ratione variorum Vini generum,  
 tum diversi temperamenti eorum qui illis utuntur.  
 Mali effectus, qui saepissime a Vino bibendo, dum  
 in statu fermentationis, vel nondum satis depura-  
 to, secuti sunt, jure merito homines a Vino biben-  
 do, infra certam aetatem, deterreant ; sed nequa-  
 quam inde deduci potest, Vinum quo vetustius eo  
 melius esse. Senes et qui frigida et pituitosa tem-  
 perie

(*b*) Hist. natur. lib. xiv. Cap. xxi. de cellis vinariis.



perie sunt, nova Vina quae calore praedita, vel, ut Galli loquuntur, *qui ont du feu*, suo corporis habitui aptiora vetustis Vinis, modo matura sint, invenient; vetusta vero illa juvenibus contrarii temperamenti melius convenient. CELSUS inquit, “ Vinum dilutius pueris, senibus meracius, neutri aetati, quae inflationes movent. lib. 1. cap. 3. “ de aetatum varietate.”

15. ETIAMSI Vina alia ab aliis, proprietatibus unicuique speciei propriis, differant; omnia tamen inebriandi facultate conveniunt, si supra modum bibantur. α Vinum igitur modice sumptum nervos ventriculi, praecordia et cerebrum gratius afficit, calefacit, recreat, cordi vires adjicit, atque grato suo stimulo corpus universum mirum in modum reficit animatque. Unde omnes etiam animales et vitales functiones majore quasi alacritate et vigore peraguntur, arteriarum pulsus velocius et plenius movetur, omnes secretiones, praecipue perspiratio et urina, augentur. β Liberior autem usurpatum, sensim secretos animi affectus, pro varia indole et ingenio cujusvis, varie auget relevatque; peculiari autem modo gaudium, fortitudinem et amorem excitat. Ut, more suo, lepide OVIDIUS,

*Vina*



*Vina parant animos, faciuntque coloribus aptos,  
Cura fugit, multo diluiturque mero.*

*Tunc veniunt risus: tunc pauper cornua sumit:*

*Tunc dolor et curae, rugaque frontis abit.*

*Tunc aperit mentes aevo rarissima nostro*

*Simplicitas artes excutiente Deo.*

*Illic saepe animos juvenum rapuere puellae,*

*Et Venus in Vinis, ignis in igne fuit (i).*

Ingenia etiam excitat, ut homines musica, falibus et facetis leporibus gaudeant, acuti, lepidi, atque etiam facundi videantur, secundum facetum Poëtam HORATIUM.

*Quid non ebrietas designat? operta recludit:*

*Spes jubet esse ratas: in proelia trudit inermem.*

*Sollicitis animis onus eximit; addocet artes.*

*Faecundi calices quem non fecere disertum?*

*Contracta quem non in paupertate solutum? (k)*

γ Ubi vero Vino immodice indulgetur, tum animus ad laetitiam effusam, ad cantandum, saltandum, et paulatim insaniendum, quodam modo provehit. Sanguis tum valde rarefactus, spatium solito majus occupat, venae tument, arteriaeque tensiores et

(i) De arte amandi.

(k) Lib. 1. epist. 5.



et pulsibus frequentiores fiunt. Cerebrum perturbatum videtur, vis iudicii et rationis imminuta; hinc gestus stulti, sermonesque fere ridiculi fiunt. Si ulterius bibatur, tum vero viribus nostris sensim deficientibus, nosmetipsos sustentare nequimus, sermo deficit, oculorum acies hebet, candelae aliaeque offuscantur, apparentque quasi in nube, aliquando etiam duplicia et ante oculos moveri videntur; caeteri sensus prope extinguuntur et natura fere devicta est, donec tandem in somnum ebrius dilabitur, vel lethargicus fiat. Vertigo, magna stomachi aegrotatio et vomitus saepissime haec signa praecedunt. Ubi tandem ad ultimum excessum ventum est, et homines graecantur, ut aiunt, paralyfis, apoplexia, vel etiam mors ipsa sequitur, quorum exempla plurima ob oculos quotidie habemus. Si vero haec dira effugiamus, febris per diem integrum fit cum vehementi siti, stomachi molestia, aliquando vomitionibus capitisque dolore, iudicio aliquantulum perturbato; quamvis quidam, febre abeunte, vividiores, limatiorisque iudicii solito fiant, postea tamen hebetiores, tristiores moeroreque afflicti evadunt.



16. SPIRITUS ex Vinis inter distillationem prodeuntes, hancce inebriantem vim majore gradu possident, ebrietate illabente et citius abeunte, effectusque severiores habent; nam majore spirituum ardore, et fortiore in vasa et nervos stimulo, tonus eorum valde laeditur; unde lassitudo et moeror gravior efficitur, quam quae a Vino solo fluant. Praeterea, aliis proprietatibus praediti sunt praeter hasce quae in Vino puro percipiuntur, et quae eos corpori humano perniciosiores reddunt, quum liberalius potantur (l.)

17. A Vini virtutibus cardiacis et exhilarantibus, quas e moderata ejus potatione quasi continuo sentimus, et ab aliis ejus effectibus supra memoratis, potationem immodicam comitantibus, statuere licet, diversos hosce pendere effectus, ex immediata ejus in ventriculi nervos actione, et ex eo quod spirituosae ejus pars cum sanguine miscetur, eumque excitat, ut solito magis cor systemaque vasculare stimulet. Priori delirium, posteriori febris ebrietatem consequens debetur.

## S E C T I O

(k) Vide Boerh. Chem.



## S E C T I O II.

1. HINC Vinum, ex effectibus suis in corpus humanum, optimum medicamentum esse patet, ubi temperate bibitur; tum maximum in toto terrarum orbe venenum, ubi homines nimis ei indulgent. Difficile dictu est, an ullum aliquod simplex in rerum natura majori utilitati hominibus, et simul majori exitio tot millibus humani generis, hocce nobili et generoso Vino, monstrari possit.

2. COMMODA, ex ejus effectibus jam memoratis, plerisque hominibus conveniunt. Sed praecipue hominibus frigidae et pituitosae temperiei; tempore hyberno; et viventibus in regionibus frigidis et humidis; melancholiae obnoxiiis; ubi facultates et vires, aut a morbis diuturnis, aut senectute deficiunt. Hominibus ita se habentibus, sanguinis circulatio lenta, perspiratio etiam minus libera, et natura omnino in sustentanda animali oeconomia ignava est. Talibus quaedam Vini portio cum diaeta, non tantum utilis est, sed etiam maxime necessaria ad concoctionem promovendam, animoque exhilarantem



larantem jucunditatem praebendam, ad circulationem perspirationemque excitandam, omnesque tum secretiones tum excretiones propria vi et vi-  
gore promovendas. Nam procul dubio ille vivendi  
modus, qui dum copiosam perspirationem promo-  
vet, humores haud nimis exagitat, sanitatem tuetur,  
et maxime ad longevitatem confert. Veteres  
enim, cum intelligerent a Vini potu tanta commoda  
redundare in corpus, eam ob causam, ebrietatem,  
non quidem frequentem et intensam, sed levem et  
raram, commendarunt. Arabes Medici, et inter  
hos AVICENNA, quovis mense, semel aut bis e-  
brietatem, ad proliciendum sudorem, et ad resol-  
venda ea quae superflua sunt, maxime laudant (*m*).  
ASCLEPIADES, utilitatem Vini aequari vix deorum  
potentia posse, pronunciavit (*n*). Et CELSUS, tam  
in valetudine tuenda, quam in variis morbis, libe-  
ralem Vini usum commendat (*o*).

3. IN variis morbis chronicis, ubi magna ner-  
vorum debilitas, ventriculi aliorumque viscerum  
imbe-

(*m*) Sect. iii. cap. 8. in mag. sui oper. lib.

(*n*) Plin. Hist. Nat. lib. xxiii. cap. 1.

(*o*) Lib. i. cap. 8. lib. iii. cap. 9, 19, 20. lib. iv. cap. 5, 25, &c.



imbecillitas, indigestiones, moerore et animi solitudines; morbidisque ex humoribus, flatulentis, et vasorum spasmodicis constrictionibus, dolores et oppressiones oriuntur. In talibus omnibus morbis moderatus Vini usus plurimum laborantibus confert. WHITAKERUS ait, “ Vinum medicamentum est, ac si mea experientia esset tanti, “ varias et mirandas operationes usu hujus medicamenti in meipsum, et in alios quam plurimos, “ silentio non possum praeterire, scilicet, corpora extenuata, ad sarcositatem redacta, et exsiccata, ad humiditatem oleaginosam, quando cerevisiae debilis, vel aquarum potatores, complexiones simiarum potius quam hominum obtinerent (p).” Et divus PAULUS, non sine ratione, TIMOTHEO dyspepsia laboranti suavit, ne amplius aquam biberet, sed ut Vino modico, propter ejus stomachum et frequentes suas infirmitates, uteretur (q). Vinum enimvero calorem benignum, stimulumque lenem stomachi nervis impertit, fibrasque ejus corroborat, viscera omnia solatur, appetitum promovet, cibi concoctionem

C

adjuvat,

(p) Tract. de sang. uvae, p. 33.

(q) 1 Tim. cap. v. ver. 22.



adjuvat, motus nimios a nervorum potentia provenientes sopit et sedat, dolores mitigat, animumque hilarem reddit, calorem generalem per totum corpus diffundit, sanguinisque circulationem aequabiliorem, potentiolemque adfert, excitatque ad varias functiones regulariter peragendas, quae non parum ad convalescentiam aegri conferunt. Tali in casu, praescribi fere solet modica Vini ejus copia, quod tardum et permanens in suis effectibus, qui pedetentim dilabuntur cum minimo languore, animique dejectione; quale est Vinum Canariense, quaedam generosa Vina muscata, vel vetus rubrum fortius. Et quibusdam certae temperiei cerevisiam fortem idoneae aetatis, modica copia et idoneis intervallis sumptam, non minus utilem invenimus. Ab omni autem ratione alienum esset, tantam copiam permittere, quae vel minimum inebriationis gradum afferret, quod semper majori damno aegro quam bono esset. Hujus praxeos finis tantum est, ut debita nervis concilietur energia, atque ut mens hilaris et ab omni dejectione libera sit. Hinc Vina omnia tenuiora, tum dilutiora volatilia, in tali casu parum prodesse constat; multo minus spiritus ardentes, qui nimio calore et stimulo



mulo fibras et nervos ventriculi crispant, et ad functiones peragendas inutiles reddunt, sicque totum corpus debilitant, ut aeger sit depressus et dejectus animo, donec altero haustu reficiatur; quod nihil aliud boni afferret, praeter haustus tertii necessitatem, atque ita porro, ubi effectus prioris evanuerit. Et aliquando aeger infelix paululum se illico refectum sentiens, majorem copiam meliores effectus allaturam existimat; unde paulatim sibi, in hisce liquoribus sorbillandis, indulget, qui non tantum corporis temperiei exitiosi sunt, et morbum augent, sed alia mala, non minus lethifera, hisce, quorum remedium quaerebant, adducunt.

4. UBI ex aquosa vel humida regione, ex pluviosis et calidis tempestatibus, etiamque ex parca et insalubri diaeta, et longo magnoque animi moerore, spirituumque dejectionibus, &c. homines, intermittentibus, talibusque morbis, sive continuis sive remittentibus, obnoxii sunt; Vinum non tantum in talibus morbis curandis rite subministratur, sed liberius sumptum, optima antidotus contra eos merito judicatur; dum circulationem debitam promovet, gnavos agiles reddit, et secretiones auget. Unde sanguis fluxilis, et iis impuritatibus liber conservatur,



fervatur, ex quibus tales morbi oriuntur. HYP-  
 POCRATES, De victus ratione sanorum, dicit,  
 “ Vinum igitur recreat ac suscitatur calorem no-  
 “ strum, atque ideo concoctiones meliores fiunt,  
 “ et sanguis probus gignitur, alimentum quoque  
 “ in omnem corporis partem deducit, quum mea-  
 “ bilis sit. Quocirca, eos qui ex morbis attenuati  
 “ sunt, plenos reddit; nam ipsis alimentorum ap-  
 “ petentiam excitat, et quidem pituitam attenuat,  
 “ bilem vero per urinas expurgat, jucunditate ac  
 “ alacritate perfundit animum, et robur addit (r).”

Sagacissimus Doctor PRINGLE, ingenii acumine  
 jure celebris, ex cujus libro De Morbis Castrensi-  
 bus, multa utilia in praxi didici, longa experientia  
 et usu observavit, praefectos, militesque qui bibere  
 largius Vinum, liquoresque spirituosos soleant, mi-  
 nus obnoxios esse endemicis epidemicisque morbis  
 paludum et castrorum, iis qui, vel ex insolentia,  
 vel angusta re, ei eatenus indulgere non poterant.  
 In Medicis Observationibus, nuper Londini editis,  
 Dom. COLDEN, in historia febris nervosae, quae  
 epidemica et lethalis Allangiae in America fuerat,  
 anno 1746, ait, “ Memorabile tamen, etiamsi  
 “ multi

(r) Lib. ii. cap. 6. Charter. tom. vi. p. 469.



“ multi hac febre correpti essent, nullos ex Vini  
“ Madeirae potatoribus ea infectos fuisse. Porro,  
“ quidam qui nonnullis diebus se hac febre labo-  
“ rasse existimaverat, (ut primo tantum de gene-  
“ rali lassitudine, nec se bene valere nec aegrotare,  
“ infecti conquererentur) nos bibere vespertino  
“ tempore assuetos beneque valentes, certiores fe-  
“ cit, se illa nocte nobiscum bibere statuisse : Tem-  
“ pore statuto largius potavit, et ex illo tempore,  
“ nulla ulterius symptomata habuit (s).” Prae-  
stantissimus HOFFMANNUS inquit, “ Mortales  
“ a multo tempore anxie laborarunt, et quae five-  
“ runt securum remedium ad longam et sanam  
“ vitam, quo omnis generis afflictiones arceri a  
“ corpore, et sanum ac robustum illud, in multos  
“ annos, conservari posset : Sed an melius et ac-  
“ commodatius quoddam ipso Vino excogitari  
“ possit, equidem non video : Constat et aliis re-  
“ mediis sua laus et gloria, cum Vino tamen nun-  
“ quam sunt comparanda; quandoquidem Vinum  
“ non tantum in corpus agit, sed in ipsam animam,  
“ quam reficit, sanat, ejusque functiones mirifice  
“ promovet.”

5. IN

(s) Medical Observations and Inquiries, p. 226.



5. IN remittentibus, et malignis, putridisque febribus, Vinum certo et maximo commodo aegrotis est, ubi cardiaca administranda sunt. Hoc vero fere nunquam necessarium, donec febris minuatur, vires deficere incipiant, pulsus subsidat, et stupefactio quaedam, aliquando etiam leve delirium, aegroto superveniat; tum ex antisepticis et exhilarantibus proprietatibus maximae utilitati est. D. PRINGLE, citatis ARETEO, RIVERIO, HOFFMANNO, aliisque, ex propria experientia, in febre maligna, quum pulsus subsideret, valde frequentem fuisse, et ut ex Vino hausto excitatus esset, tum tardiores evasisse; etiamque se optimos Vini effectus, quum lingua spurca et arida esset, perspexisse affirmat; et addit, “ Certissimum indicium utilitatis Vini, fit ex morbi diuturnitate, languore, et virium dejectione, vocis submissione et debilitate. Sed nunquam de effectibus ejus certi possimus esse, nisi experiamur. In variis hujus generis casibus, miram instinctus vim observavi; nam quum Vinum profuturum esset, avide aeger exhauriebat, plusque rogabat; cum e contrario eos calefaceret, vel delirium augeret, tum in differentiam aut fastidium Vini ostendebat. Aliquando



“ Aliquando Medicus non meliorem modulum  
“ copiae necessariae subministrandae, quam desi-  
“ derium vel appetitum aegri, habet (1).” Dom.  
COLDEN etiam, in Epistola ante memorata, dicit,  
“ Sese observâsse hunc morbum, in muliere illustri  
“ loco nata, speciem intermittentis, vel potius re-  
“ mittentis febris habuisse, cum frequenti de-  
“ presso pulsu (praeterquam in paroxysmis, cum  
“ attolleretur) spirituumque dejectione, summa in-  
“ quietudine, et tota appetitus prostratione, sudo-  
“ ribusque parcis, odoris rancidi putridique.  
“ Medicus, qui aegram curabat, frustra medicinam  
“ uti feбри intermittenti subministrabat. Vires  
“ hujus mulieris diminutae erant, omniaque me-  
“ dicamenta aspernabatur; jussi, ut intervallo 4  
“ vel 5 horarum, paulum Vini veteris Madeirae  
“ biberet. Ex hoc usu Vini praescripto, brevi  
“ convaluit, citiusque quam expectari potuerat.  
“ Pauper quidam, sub ejusdem Medici cura, con-  
“ valescentiam hujus mulieris audiens, lagenam  
“ Vini rogatum misit, annuente Medico, conces-  
“ sum est, morbum aegre medicabilem existi-  
“ mante: Pauper tamen hoc modo convaluit;  
“ congrua

(1) Observations on the diseases of the army, p. 273.



“ congium vero Vini intra paucos dies exhaust,

“ largiusque potavit quam ei permiffum fuerat.

“ Alii etiam eodem modo Vini opera convalu-

“ erunt (u).”

6. TEMPORE autumni, anno 1752, quidam Bowman miles, annos 41 natus, homo pleno habitu, et firma corporis constitutione, febre continua correptus est; eaque ingravescente, necessaria erat venaesectio, nitroforumque pulverum, aliorumque remediorum, ad febrem compescendam, administratio. Omnia cum spe convalescendi, usque ad diem nonum evenere; tunc pulsus multum virium suarum amiserant, eratque illi etiam aliqua subsultus tendinum vellicatio, cum stupore et sensuum hebetudine; statim inter scapulas vesicatorium applicabatur, parvumque bolum rad. serpent. virg. cast. et camphor. unaquaque hora tertia in fero vinoso fumebat, simul ejusdem feri haustulo nonnunquam cum mistura spiritus mindereri dato, et aliquando sinapismis pedum plantis applicatis, excitabatur. Sed quamvis maxima cura et diligentia inviseretur, post multam operam frustra impensam celeriter elanguit. Die 12mo comatosus evasit

(u) Medical Observations and Inquiries, p. 225.



evafit, pulfus depreffus erat, valde frequens, fexto vel feptimo quove ic̃tu intermittens, pedes frigidi evafere, et maximus tendinum fubfultus. Veficatorium tum fingulis talis applicatum, boli uti antea cum mofchi adjectione continuabantur, et pro comuni potu ferum lactis vinofum. Ægro hoc in ftatu, fine ulla mutatione, ad diem 14mum permanente, tunc fecunda quaque hora modicum poculum Vini fortis veterifque Lufitani illi fubminiſtrari juſſum erat. Hoc optimum cardiacum ei fuit; nam 15 die pulfus ejus fortior, omnia fymptomata leniora, et ſenſus recuperare videbatur. Circa meridiem fudore perfuſus fuit, qui uſque ad proximum mane perfeveraverit; toto hoc tempore Vino et jure tenui pullorum fuſtentatus erat: Urina ejus ſedimentum uberrimum puri ſimile depoſuerat, omnia fymptomata, ex illo tempore, ſenſim evanüere, et intra duas aut tres hebdomadas priſtinae ſanitati reſtitutus erat.

7. MENSE Januario 1755, Joannes Croſely miles gregarius, 43 ætatis annum agens, corpore macilento, febribuſque obnoxius, alias vero ſatis felici habitu, febre lenta et nervoſa correptus fuit; gravedine vero ſolum ſeſe labbrare exiſtimans,



per sex aut septem dies foras, more solito, ambulabat, excubias agebat, de levibus doloribus per totum corpus, doloreque capitis, et de gravi opprefione circa praecordia, per totum hocce tempus conquerebatur. Octavo vero die leni delirio captus fuit, et hoc invalescente, paucis diebus paulo intractabilis erat, e lecto affurgens, frequenter foras egredi conabatur; tandem die 13tio tranquillus sese habebat, sed stupidior insensibiliorque fuit, eratque illi etiam tendinum subsultus, pulsus debilis contractusque, et urina sine sensu effluebat. Die 20mo, valde imbecillus erat, gravi singultu perturbatus, pulsus debilis et fluctuans, extremaque corporis frigida, et omnia ad stagnationem prona videbantur. Per totum febris decursum, omnia in diaeta, potu, medicamentis et applicationibus, quae ei profutura existimarentur, ad symptomata allevianda, illumque sustentandum, suppeditata erant, donec crisis superveniret, sed minima successus spe. Vinum detestabatur, et per quosdam dies recusabat, sed saepius cerevisiam fortiolem rogabat, exclamans sese cito convaliturum, si ei tantum libram cerevisiae bibere permissum esset, die 21mo librae duae fortissimae optimaeque cerevisiae ei afferuntur; quadrante



drante horae, dimidium absorpsit, et reliquum per noctem, in poculis ei subministrabatur. Die 22do, Sudore perfusus, et omni modo melius semet habuit. Illo die eodem modo alteram cerevisiae bilibram ebibit, et sudando fere per 24 horas, morbi crisis completa fuit. Multum sedimenti in urina resederat, et symptomata sensim evanescere: Lenis diarrhoea et sudor modicus per quosdam dies postea restiterat; macilentus evasit, visque ejus multum minuebatur, sed intra quatuor septimanas a crisi, foras ambulare potuit, et cito convaluit.

8. VARIA alia exempla afferre de optimis Vini et cerevisiae effectibus possem; sed vereor ne hactenus prolata; in tentamine hujus generis proluxa videantur; ubi si fas esset, haud omnino difficile foret, utilitatem eorum in omni febrium specie, monstrare; praesertim in febribus diuturnis. Huxham de methodo aegros sustentandi in talibus morbis differens, et profusos sudores cohibendi, qui ante morbi statum tam perniciosi miseris fiunt, dicit, “ In hoc casu, ex animo generosum rubrum  
“ Vinum commendo, uti nobile, naturale et sub-  
“ astringens cardiacum, et fortassis ars melius per-  
“ scribere



“ scribere non potest.—Hoc mihi persuasum habeo,  
 “ aliquando in statu, et saepius sub finem putrida-  
 “ rum et malignarum febrium, Vinum utilissimum,  
 “ praecipue cum subacidum, limonum vel aurantio-  
 “ rum succo reddatur (x).” In quibusdam etiam  
 variolarum speciebus Vinum laudat. Et hoc solo  
 prae reliquis cardiacis usus fuit SYDENHAMUS in va-  
 riolarum curatione, ut languentes excitaret vires (y).

9. SED recta Vini praescribendi ratio, uti aliorum  
 remediorum, temporaque praecipienda, in feбри-  
 bus curandis, usu tantum edisci possunt; et verifi-  
 millimum est, melius perspectum iri a Medico qui  
 intento animo in naturae studium iucubuerit, cura  
 indefessa eam variis temporibus, curioso et aequo  
 animo observans; hinc vires naturae melius et pe-  
 nitius illi innotescunt; varias etiam res clarius per-  
 spicit, quae conamini naturae, ad corrigenda ea  
 quae in humana temperie male se habeant, resistent;  
 quaeque ad haecce removenda conducant, quan-  
 tum fieri possit, dignoscet; quomodo illi tem-  
 peret in violentioribus conatibus; ignavamque  
 ad vires suas exercendas stimulet; propriamque  
 rationem

(x) Essay on fevers, p. 123. et 124.

(y) Pag. 376 et 378.



rationem ineat eam sustentandi, labefactam diuturnitate morbi aut violentia intelliget. Hoc modo divus ille HIPPOCRATES, et antiquorum plerique progressi sunt; quorum praecepta monitaque, in morbis cognoscendis et curandis, ad hunc usque diem, maximo pretio habentur. Nam etiamsi plurimis ex chemia et physica depromptis, quibus nos hodie fruimur, destituebantur; tamen, in morbis tractandis, maximum judicium et summum ordinem cernere licet; mira enim perspicacia in praxi illorum perspicua est, quae fere accuratissimis observationibus fundata erat. Peritissimi erant in perspiciendis medicamentorum effectibus, et optimo cum successu plerumque praescripserunt. Ex variis illorum scriptis patet, illos vires Vini medicinales probe perspexisse, saepeque in febribus curandis, multisque aliis in morbis, feliciter illud subministrasse. HIPPOCRATES dicit, “ Qui sanitatis curam gerunt, eos Vini rerumque venerearum facultatem nosse oportet (2).” Et

A RETAEUS de curatione cardiaci affectus, ait,  
 “ Verum si multus sudor emanet, arteriae jam mi-  
 “ care

(2) De victus ratione sanorum lib. ii. cap. vi. Charter. tom. vi. 469.



“care definant, vox acutior reddatur, et pectus  
 “calore destituatur; Vini quantum potare possit  
 “concedendum. *In solo enim Vino refrigeratis*  
 “*spes vitae posita est.* (μῦθος γὰρ ὀίνος ἐλπίς ἐς ζῶνιν ψυ-  
 “χοῖς) Vinum itaque sit usitatum, et modo id  
 “aegrotus tantum bibat, modo cibum cum vino  
 “assumat.” (a)

10. FATENDUM tamen est, quosdam esse corporis  
 habitus et febrium species, ubi liberalis Vini usus  
 procul omni dubio aegro perniciosi futurus est. Ne-  
 que eadem copia ubi cardiacum necessarium est,  
 diversis hominibus administrandum; etiam ubi  
 aetas, robur, et corporis temperies fere eadem  
 sunt. Sed mori et consuetudini hominis bene va-  
 lentis concedendum est (b). Vinum minime prae-  
 scribere convenit homini aquam vel cerevisiam  
 tenuem tantum bibere inter edendum solito, uti  
 alii qui quatuor laginas Vini quotidie ingurgitave-  
 rit. Sed necessitatem hujus praxeos illustrare non  
 melius possum, quam festivam historiam doctissimi  
 BOERHAAVII vobis exhibendo, uti extat apud VAN  
 SWIETEN, et quam in praelectionibus suis discipulis  
 recitare

(a) Pag. 101, et 102.

(b) Vide Hoffm. de consuetudinis in tuenda valetudine efficacia.



recitare solebat, “ Decumbebat acuto morbo in pago  
 “ vicino vir primarium ibidem munus gerens et stren-  
 “ nuus potator ; vocati Medici sanguinem miserunt,  
 “ victum tenuissimum praescripserunt, et dilutissimos  
 “ potus, unde adeo debilitabatur miser, ut animam fere  
 “ ageret, neque interim multum remittebat febris  
 “ impetus. Alter Medicus, qui solebat aegri hujus  
 “ curam gerere, et saepius cum illo Baccho litare  
 “ dum sanus erat, abfuerat per aliquot dies casu, de-  
 “ inde redux invisit amicum, atque cum aliis Medi-  
 “ cis in consilium veniens, dixit ridens, se solum  
 “ probe novisse, qua muria, hoc corpus condiri  
 “ deberet, ne putresceret : Illicoque jussit dari  
 “ Vini Rhenani generosi poculum, et jura carniū.  
 “ Obedibat facile amici consilio aeger, et sic refocil-  
 “ latis viribus brevi e periculoso morbo evasit.” (c) |

II. QUIBUSDAM Vinis peculiaris est supra alia,  
 quaedam praestantia, in quibusdam morbis et certa  
 corporis temperie ; multumque interest si fieri  
 posset, ut utrisque accommodentur. Delectus  
 igitur Vini speciatim considerandus; sed tam variis  
 circumstantiis dirigendus, ut revera me extra limi-  
 tes hujusmodi Dissertatiunculæ longe traheret, si  
 de

(c) G Van Swieten Comment. in Aphor. Boerh. tom. ii. p. 110



de hac re tam fufe agerem, quam ipfa res postulet. Nunc igitur ad ultimam hujus Tentaminis partem progrediendum, ubi quasdam observationes, de hujus optimi et generosi liquoris abusu, breviter proponemus.

## S E C T I O III.

1. QUAMVIS, uti haftenus vidimus, Vinum aptis occasionibus, tam in fanitate quam variis morbis temperate epotum, optimum cardiacum jure merito cenfetur; tamen, fine confilio prudenti et nimis copiofe hauftum, fanitati plurimum adverfatur, foresque variis morbis aperit. Hinc magnus HOMERUS, Hectorem precibus matris Hecubae ad vires fuas recreandas augendasque Vino, respondentem introducit,

Μὴ μοι ἕϊνον ἄειρε μελίφρονα, πότνια μήτηρ,

Μὴ μ' ἀπογυίωσης μένεος δ' ἄλκῃς τε λάθωμαι (d).

Ubi huncce exceffum in Vino bibendo, qui cum aliquo ebrietatis gradu debilitatem afferat, innuit.

Qui

(d) Iliad. lib. vi. ver. 264.



Qui effectus in bibendo nimis liberaliter mirabilis est, et procul dubio nos attonitos redderet, nisi nobis videndi frequens occasio esset.

2. Cum aliquis frequenti potationi non est assuetus, tempore debacchandi plethoricus fit, febribusque, et morbis inflammatoriis obnoxius; vel si interim contagione cujusdam epidemicae febris, jam jam erupturae correptus fuerit; vel si forte longo tempore, intemperantiae gulae, commestationibusque indulserit, aut etiam ad multam noctem vigilaverit, et frigori objectus fuerit; tali in casu periculum febris inflammatoriae pessimi generis, multum timendum est; vel enim miser aeger paralyticus fit, aut apoplexia corripitur, aut subito moritur. “ Si quis ebrius ex improvise mutus fiat, “ convulsus moritur, nisi febris corripuerit, aut “ ubi ad horam qua crapulae solvuntur, pervenit, “ locutus fuerit.” Sic olim pronunciavit HIPPOCRATES (e).

3. Quo minus aliquis Vino potando, vel aliis spirituosus liquoribus assuefactus est, eo periculosior est inebriatio; nervosis enim ventriculi, cerebri, vasorumque totius corporis fibrillis nondum

E

tani

(e) Aphor. v. Sect. 5.



tam subitis violentisque affectionibus, quibus abeuntibus etiam languores succedunt, assuefactis, necesse est, ut effectus ejus severiores diuturnioresque hac de causa fiant. Nam homines quo magis et saepius foedo huic ebrietatis vitio indulgent, eo minus, violentae illae vicissitudines percipiuntur, et ex assuetudine faciliores evadunt; quamvis interim corporis habitum laedant, saevosque etiam morbos creant, qui, etsi progressu tardiores, sensim tamen vires imminuunt, aerumnas adducunt, et non minus dirissima quavis apoplexia exitio sunt.

4. STOMACHUS enim fibris gradatim tonum et debitam sensibilitatem amittentibus, imbecillus et ad concoquendum ignavus fit, donec Vini aut spirituum ardentium haustu ejus fibrae refocillentur et stimulentur. Cui quidem rei Vinum et spiritus ardentes utiles sunt, et ciborum digestionem serviunt, idoneis utique temporibus rite diluti et moderate sumpti; ea namque virtute pollent; sed et aliis induti sunt proprietatibus, praesertim si immodice adhibeantur; humores enim coagulant inquilinos, concoquenda obstringunt et dura reddunt, eorumque solutionem impediunt; unde hoc in casu nedum ut adjuvent, partium cibi separationem eti-



am prohibent, digestionemque plane retardant; neque ita chylus in ventriculo et intestinis concoctionem idoneam obtinere potest; sed sanguini immixtus tantam cruditatem et visciditatem usque retinebit, ut vix, circulationis vi, naturae ejus assimuletur, atque ita nutritioni, aliisque functionibus, idoneus reddatur. Multi autem ex malis spirituum ardentium effectibus, eorum in nervos actioni debentur, qua sensim tam motrices quam sensiles facultates imminuunt: Ita uti ebriosi, temporis progressu viribus deficient, quibus, dum sobrie viverent, gaudebant; nervi enim et muscoli, quorum actio a nervis pendet, repetitis, quos sustinent, ictibus multum virium amittunt, et maxime laeduntur; et ex debitae stabilitatis firmitatisque inopia, caput, caeteraeque corporis partes, commoventur contremiscuntque. Acies etiam oculi alii-que sensus saepe imminuuntur, judicium errat, donec tandem stupidi, inertes et ignavi evadant.

5. Ex magna liquorum quantitate quam deglutiunt vinolenti, quorumque injusto onere sanguis premitur, necesse est, ut inusitata lymphae secretio in ventriculo, et pulmonum vesiculis fiat. Copia cujus aliquando ex vasorum imbecillitate, et febre  
qua



qua laborant, dum inebriantur, augetur. Et quamdiu moratur in hisce partibus, spissior et tenacior fit ; multum molestiae saepissime creans, praecipue matutino tempore, tussim vehementem, stomachique dolorem, nauseamque excitans, donec tandem repetitis vomitionibus fusa ex ore eructetur : Tum paululum levantur ; sed ferme ad potandum sese postea recipiunt, ad calefaciendum, scilicet, et recreandum ; de stomachi frigore, seseque nihil aequosum pati posse semper conquerentes.

6. CORDIS impetus maxime auctus Vinorum vel spirituum vinosorum potatoribus, ebriosorum vinolentorumque saepe vastae corporis magnitudinis causa praecipua esse potest. Viscera enim fere omnia, ex cordis proximitate ad vastam molem crescunt, membrana adiposa ubique maxime spissa, copiaque pinguedinis in thorace et abdomine, saepissime ita augetur supra quam, in his locis, natura postulat, ut libera pulmonum diaphragmatisque actio in respirando impediatur, ex minimo circulationis incremento ; viscera onerat, in omnibus asthmaticis et nephriticis symptomata auget, et prorsus molesta est.

7. Hic



7. Hic effectus in illis qui sunt molli et laxo corporis habitu, praecipue si cibi appetentia retineatur, maxime observatur; qui quotidie sorbillo potandoque, stuporem sibi inducunt; raro potu obruuntur, quamvis multum hauriant; vitamque ignavam sedentariamque agentes, vigiliarum nescii multum dormiunt, et plerumque madidi vespertino tempore in lectum se recipiunt.

8. QUIBUS vero adustus et tenuis corporis est habitus, vel quorum vasis major impetus resiliendique vis inest, nimio potu facillime delassantur, cibi appetentiam, colorem, robur, pinguedinemque cito plerumque amittunt.

9. SED praeter effectus supra memoratos ex proprietatibus Vini spirituumque ardentium, eorumque effectibus in corpus humanum patebit, hos, qui debacchantur, et quotidie sese Vino ingurgitant, sequentibus praecipue morbis, prae caeteris mortalibus, obnoxios esse, scil. debilitati vasorum et viscerum, cacochymiae, obstructionibus, inflammationibus, febribus et omnibus earum consequentiis diris, hepatidi, ictero, nephritidi, podagrae, tumoribus oedematosis, hydropi, tussi acerbae, asthmati, haemoptysi, phthisi pulmonali, denique tabi  
totius



totius corporis; cunctaque eorum symptomatum faevorum caterva consequuntur, donec tandem aerumnosae vitae mors optata finem faciat.

IO. MAGNAE Vini ingurgitationis curatio optime promovetur, aegrum lecto affigendo, fatisque calidum conservando, frequentesque haustus tenuium diluentium, acidorumque liquorum subministrando, scil. expressos succos quorundam maturorum et acidorum fructuum, aqua tepida dilutorum, saccharo, melleve temperatorum; quae potum jucundum et aptum praebent. Serum lactis ex limonio vel aceto confectum, thea infusa, vel ex farina avenarum decoctum, vel serum vinosum tepidum, plenam perspirationem promovent, quae fovenda est, donec ebrietatis effectus omnino evanescant. Cum vero aeger vomendi magno desiderio, vel magna stomachi aegritudine laborat, subministratio parvae copiae aquae tepidae, vel chamaemeli infusionis uti facilius ejiciat, semper illi utilis erit. Si vero symptomata periculosa sint, sanguinem mittere oportet; et dosis pulveris vel tincturae ipecacuanhae subministranda, ad primas vias purgandas; praecipue si cibi aequae ac potus crapula accesserit, uti saepissime accidit. Ad sitim  
sedandam



fedandam, vomitum supprimendum, commotusque viscerum leniendos, doloresque levandos, plenamque perspirationem promovendam, haustus salini (aliquando lenia opiata) tuto subministrari queunt.

11. RARO opus est, ut quid amplius fiat, quam ut mitis aliqua cathartica medicina suppeditetur, interdum potio aromatica amara ad ventriculi robur recuperandum. Sed haec aegrotatio facile curatur, quisque autem cavere potest, ne morbus sit recidivus.

12. FEBRES autem caeterosque, qui ex ebrietate adducuntur morbos curare, et singulis suas curandi methodos proponere non est hujus loci; adeo varii sunt, et pro varia morbi natura, aegri statu, &c. varie tractandi. Generalius tantum consilium, quod omnibus et omni tempore, accommodari potest, suggerere liceat.

13. OMNE studium et cura exercenda est, ut ventriculo et intestinis, vires pristini restituantur; aliaque viscera, concoctioni et chylicationi subservientia, ad munera sua rite peragenda, adducantur; nervi corroborentur, et solida compacta, firma, et elastica reddantur. Quae omnia ratione sequenti tentari possunt.



14. PRIMO igitur minuendus est gradatim quantum fieri potest, Vini et spirituum ardentium usus ; donec aegri tandem carere illis facile possint. Haec procul dubio optima eorum desiderii extinguendi ratio est, si omnibus liquoribus vinosis, nisi prandendi vel coenandi tempore, se privent ; et, modo ne Bacchus, illorum deliciae, sese coram iis saepius sistat, ad potationem sollicitans et alliciens ; brevi quidem, quamvis aegritudo et molestia quaedam primam abstinentioniam comitetur, amassii absentiam facile patientur.

15. RATIO praedicta aliis praeferenda in illis qui bono corporis temperamento fruuntur, et qui facile ferre possunt. Sed aliis, qui ebriositate ad infirmum et debilem corporis statum redacti sunt, praecipue si aliquo chronico morbo laborarint, etiamsi aliquando febris accesserit, Vino non prorsus prohibendi sunt ; aliter cito ad sepulchra demittentur, quia tam magnam et subitam mutationem perferre nequeunt. A Vino igitur pedetentim arceendi sunt, tanto permisso quantum ad stomachum consolandum cibumque concoquendum, vimque vitalibus naturalibus et animalibus functionibus suppeditandam suffecerit.



16. DIÆTA temperata, regularis, simplex, sicca, uti res permittit, alimentaue concoctu facilia et dulcius condita.

17. EMETICA aliquando necessaria ad ventriculum pulmonesque liberandos ab lentæ pituitæ oppreſſione, cujus onere injusto premuntur, donec vasa excretoria quodammodo naturalem tonum elasticitatemque recuperent.

18. EANDEM ob causam lene catharticum subinde subministrari potest, qualis tinctura sacra, elixir sacrum, tinctura rhei amara, et talia, quæ eodem tempore stomachum et intestina corroborant.

19. LENIA aromatica amara decocta vel infusa, corticis Peruviani tinctura cum aromaticis, extractum gentianæ, corticis Peruviani, gum. myrrhæ, et multa talia, pilularum forma vel aliter subministrata, cum vel sine ferro, si rite administrentur, maximi sunt momenti ad valetudinem recuperandam.

20. AQUÆ Hartfieldiæ, Piermontii, Bathoniæ, aliaque aquæ chalybeatæ ; etiamque Aquisgrani, Bristolis, aliaque ejusdem generis, ob maxima sua beneficia in variis casibus, merito laudantur.

21. UT primum balneo frigido aeger tuto uti poterit, magno commodo ei erit ; ita enim  
solid



solida constringuntur, totumque corpus corroboratur.

22. Hic omnino propria exercitatio laudanda est, praecipue in aperto, libero et salubri aëre, praesertim equitatio, quae tanta miracula quotidie in millibus aegris peragit, et quae in statu praesenti ad valetudinem recuperandam et confirmandam, tam idonea et utilis est.

F I N I S.